

Sygn. akt VIII U 2276/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2017 r. w Gliwicach

sprawy B. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania B. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 8 listopada 2016 r. **nr** (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIIIU 2276/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 listopada 2016r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu B. S. (S.) prawa

do emerytury na podstawie art.184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku

z §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, gdyż ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie udokumentował wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Organ rentowy wskazał, iż do stażu pracy w szczególnych warunkach nie uwzględnił okresu zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 8 sierpnia 1973r. do dnia 26 czerwca 1976r. na stanowisku ucznia mechanika samochodowego oraz od dnia 1 sierpnia 1997r. do dnia 31 grudnia 1998r. jako prowadzącego działalność gospodarczą, ponieważ zgodnie z powołanym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. możliwość przejścia na emeryturę dotyczy jedynie pracowników zatrudnionych na umowie o pracę w myśl Kodeksu Pracy.

Ubezpieczony w odwołaniu od decyzji sprecyzowanym w piśmie procesowym z dnia 4 kwietnia 2017r. domagał się jej zmiany przez przyznanie prawa do emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych oraz zasądzenia od organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska ubezpieczony wskazał, iż pracę w warunkach szczególnych wykonywał podczas odbywania nauki zawodu w zakładzie ślusarstwa samochodowego od dnia 27 grudnia 1972r. u F. S., a po jego śmierci, to jest

od dnia 8 grudnia 1973r. do dnia 11 czerwca 1976r. w tym samym zakładzie, który przejął Z. S.. Zatrudnienie to przebiegało na podstawie umowy o pracę i wykonywane było przez sześć dni w tygodniu i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Od dnia 23 lutego 1976r. do czerwca 1976r. ubezpieczony był słuchaczem zaocznego kursu przygotowującego do egzaminu czeladniczego w zawodzie: mechanik samochodowy, który prowadzony był w dni wolne od pracy.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniosł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy wskazał, iż do pracy w warunkach szczególnych uwzględnił ubezpieczonemu na dzień 1 stycznia 1999r. łącznie okres 14 lat i 16 dni, a nie zaliczył okresu pracy na podstawie umowy o naukę rzemiosła, bo nie było to zatrudnienie w ramach stosunku pracy oraz ze względu na rozbieżności w przedłożonych przez ubezpieczonego dokumentach, a mianowicie w oświadczeniu z dnia 26 sierpnia 2016r. i świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 17 października 2016r., gdy w jednym z nich podano, iż ubezpieczony „ wykonywał również prace w warunkach szczególnych, również w kanale obsługowym ”, a w drugim wskazano, że pracował stale w pełnym wymiarze czasu pracy w kanałach remontowych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony B. S. w dniu (...)ukończył wiek 60 lat, legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999r. okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Pierwszy wniosek o emeryturę ubezpieczony złożył w dniu 3 października 2016r.

i został on rozpoznany decyzją z dnia 7 października 2016r., którą organ rentowy odmówił prawa do świadczenia, bo ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie udokumentował okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, wykonywanego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wynoszącego co najmniej 15 lat, a jedynie 14 lat i 16 dni. Organ rentowy zaznaczył, iż do pracy w warunkach szczególnych nie zaliczył okresu od dnia 8 sierpnia 1973r. do dnia 26 czerwca 1976r. wobec braku stosownego świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach, z powołaniem się na odpowiednie rozporządzenie Rady Ministrów.

Od decyzji tej ubezpieczony nie złożył odwołania, natomiast w dniu 3 października 2016r. złożył kolejny wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Ubezpieczony przedłożył do akt organu rentowego:

- oświadczenie z dnia 26 sierpnia 2016r. sporządzone przez (...) S.C. Z. S., R. S. w B. z adnotacją, iż ubezpieczony był zatrudniony w warsztacie samochodowym od dnia 8 sierpnia 1973r. do dnia 26 czerwca 1976r. jako uczeń mechaniki pojazdowej i wykonywał również pracę w warunkach szczególnych, również w kanale obsługowym,

- świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 17 października 2016r. sporządzone przez w/w zakład pracy z adnotacją, iż ubezpieczony był zatrudniony w warsztacie: (...) w B. od dnia 8 sierpnia 1973r. do dnia 26 czerwca 1976r. jako uczeń mechaniki samochodowej i w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych – wykaz A dział XIV poz.16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., na stanowisku uczeń nauki rzemiosła mechaniki pojazdowej zatrudniony wyłącznie w kanałach.

Z pisma (...) w B. z dnia 3 lutego 2017r. wynika, iż ubezpieczony odbywał praktyczną naukę zawodu w zakładzie (...) prowadzącego zakład mechaniki pojazdowej w B. od dnia 8 sierpnia 1973r. do dnia 25 czerwca 1976r., z zaliczeniem okresu pracy u F. S. prowadzącego zakład od dnia 27 grudnia 1972r. do dnia 7 sierpnia 1973r. oraz, że w dniu 16 grudnia 1976r. zdał egzamin czeladniczy przed komisją egzaminacyjną tamt. Izby w rzemiośle mechanika pojazdowa.

Cech (...) w B. wystawił ubezpieczonemu w dniu

10 czerwca 2016r. zaświadczenia na okoliczność pracy ubezpieczonego kolejno: w zakładzie ślusarstwa samochodowego F. S. od dnia 27 grudnia 1972r. do dnia 7 sierpnia 1973r. i następnie w zakładzie (...) od dnia 8 sierpnia 1973r. do dnia 26 czerwca 1976r. w ramach praktycznej nauki zawodu na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Ubezpieczony od dnia 27 grudnia 1972r. wykonywał pracę w zakładzie (...) w B. na podstawie zawartej w tym dniu umowy

o naukę rzemiosła w zawodzie mechanika pojazdowej. Zgodnie z § 2 tej umowy nauka rzemiosła miała trwać 42 miesiące, poczynając od dnia 27 grudnia 1972r. do dnia 26 czerwca 1976r. i kończyć się egzaminem czeladniczym. Umowa została zawarta pomiędzy F. S. a rodzicami ubezpieczonego jako jego ustawowymi przedstawicielami (umowa k.25 akt ZUS). W związku ze śmiercią F. S. zakład ten został przejęty z dniem 8 sierpnia 1973r. przez Z. S.. Początkowo F. S. a następnie Z. S. uczyli ubezpieczonego naprawy samochodów w zakresie awarii całego samochodu. Objasniali ubezpieczonemu jak działają poszczególne mechanizmy pojazdu i jak dokonywać ich napraw. Warsztat działał od godziny 8:00 do 16:00 i naprawiało się w nim około 10 samochodów dziennie, przy czym niektóre naprawy trwały krótko a niektóre dłużej. Część z tych napraw wykonywana była w kanałach remontowych, których w zakładzie było trzy, a część poza kanałem. W kanałach remontowych były wykonywane takie naprawy jak naprawy skrzyń biegów, sprzęgła, zbiornika paliwa, przewodów paliwowych, natomiast poza kanałem naprawy gaźników, pomp wtryskowych, wymiany uszczelek itd. Jako uczeń ubezpieczony zajmował się również sprzątaniami warsztatu, paleniem w piecu, myciem,

a także układaniem i sortowaniem części samochodowych. W okresie od dnia 23 lutego 1976r. do dnia 11 czerwca 1976r. ubezpieczony był słuchaczem zaocznego kursu przygotowującego do egzaminu czeladniczego w zawodzie mechanik samochodowy zorganizowanego przez Ośrodek Szkolenia Zawodowego w B., który obejmował 192 godziny nauczania (Zaświadczenie ukończenia kursu k.24 i 25 akt). Egzamin czeladniczy ubezpieczony zdał w dniu 16 grudnia 1976r. uzyskując tytuł czeladnika

w rzemiośle mechaniki pojazdowej (Świadectwo Czeladnicze z dnia 16 grudnia 1976r., k.26 akt). Po zakończeniu pracy na podstawie umowy o naukę rzemiosła ubezpieczony do listopada 1976r. pracował w zakładzie (...)

na stanowisku stażysty bez egzaminu czeladniczego. Z deklaracji rozliczeniowych

za miesiące od lipca do listopada 1976r. wynika, iż ubezpieczony przepracował

w przeliczeniu na miesiąc: w lipcu 1976r. – 23 dni, w sierpniu 1976r. - 9 dni, we wrześniu 1976r. – 23 dni, w październiku 1976r. – 11 dni i w listopadzie 1976r. – 22 dni,

gdy równocześnie inni pracownicy przepracowali w tym czasie 25 i 26 dni. Jako stażysta ubezpieczony pracował przy naprawach samochodów, lecz nie zajmował się już sprzątaniami warsztatu, części, układaniem itp.

Z zeznań ubezpieczonego wynika, iż dla uzyskania dokumentów dotyczących jego zatrudnienia u F. S., a następnie Z. S. upoważnił swojego brata zamieszkałego w B.. Najpierw poprosił brata, aby ten uzyskał od Z. S. zaświadczenie, że ubezpieczony u niego pracował i wówczas zostało wystawione oświadczenie z sierpnia 2016r. Następnie, po otrzymaniu decyzji odmownej z dnia

7 października 2016r., ponownie zwrócił się do brata, aby ten uzyskał od Z. S. zaświadczenie, że ubezpieczony pracował w kanałach remontowych i wówczas zostało mu wydane świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia

17 października 2016r.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie dokumentacji akt organu rentowego, dokumentacji nadesłanej przez ZUS w B., informacji (...) w B., zaświadczenia ukończenia kursu z dnia 11 czerwca 1976r., świadectwa czeladniczego z dnia 16 grudnia 1976r. oraz zeznań ubezpieczonego (protokół elektroniczny z rozprawy z dnia 5 kwietnia 2017r. czas 00:19:32 – 00:53:54) jako okoliczności jednoznacznie wynikające z tych dowodów, nie kwestionowane przez strony.

Sąd zważył, co następuje:

Odwwołanie ubezpieczonego B. S. nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 w zw. z art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2016r., poz.887) prawo do emerytury ma ubezpieczony urodzony po dniu 31 grudnia 1948r., który:

- ukończył 60 lat,
- udokumentował do dnia 31 grudnia 1998r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, w tym co najmniej 15 lat zatrudnienia przy pracach wymienionych w wykazie A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz.43 ze zm.),
- nie przystąpił do OFE albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa.

Po myśli § 2 ust. 1 i 2 w/w rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym akcie prawnym są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Bezspornym było, iż ubezpieczony ukończył wiek emerytalny 60 lat, legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999r. wymaganym co najmniej 25 – letnim okresem składkowym i nieskładkowym oraz nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego.

Okoliczność sporna w rozpoznawanej sprawie dotyczyła posiadania przez ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999r. wymaganego 15 – letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, a konkretnie możliwości zaliczenia do takiej pracy okresu zatrudnienia ubezpieczonego od dnia 27 grudnia 1972r. do dnia 26 czerwca 1976r. w charakterze ucznia mechanika samochodowego i dalej na stanowisku stażysty bez egzaminu czeladniczego.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego w sprawie wynika, iż ubezpieczony od dnia 27 grudnia 1972r. do dnia 26 czerwca 1976r. wykonywał pracę jako uczeń na podstawie umowy z dnia 27 grudnia 1972r. o naukę rzemiosła. Umowa ta została zawarta w okresie obowiązywania ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. z 1958 r. Nr 45, poz.226 ze zm.), zwanej dalej ustawą o nauce zawodu, która w art.3 ust.1 stanowiła, iż młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu:

- 1) nauki zawodu,
- 2) przyuczenia do określonej pracy,
- 3) odbycia wstępnego stażu pracy.

Jednocześnie w art.27 teŝ ustawy podano, iŝ rzemieŝlnicze zakłady pracy mogą przyjmować młocianych tylko w celu nauki zawodu.

W wyroku z dnia 24 kwietnia 2009r. w sprawie o sygn. akt IIUK 334/08 Sąd Najwyższy stwierdził, iŝ młociany, odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym staŝu pracy, posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym.

Odnosząc powyŝsze na grunt rozpoznania niniejszej sprawy Sąd stwierdził, iŝ zatrudnienie ubezpieczonego we wskazanym wcześniej okresie spornym było zatrudnieniem w celu nauki zawodu (co znajduje potwierdzenie w piŝmie (...) w B. z dnia 3 lutego 2017r. oraz w zaświadczeniach z dnia 10 czerwca 2016r. sporządzonych przez Cech (...) w B.), które naleŝy traktować – wbrew temu co twierdzi organ rentowy - jako wykonywane w ramach stosunku pracy. Okoliczność ta nie przesądza jednak o moŝliwości zaliczenia tego okresu do pracy w warunkach szczególnych, gdyż dla zaliczenia danego okresu do takiej pracy istotnym jest równieŝ, aby praca w warunkach szczególnych, której katalog zawiera wykaz A i B stanowiący załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., wykonywana była faktycznie stale, czyli codziennie i w pełnym wymiarze czasu pracy, to jest w wymiarze czasu pracy obowiązującym pracownika na danym stanowisku pracy.

W judykaturze ukształtowany jest pogląd, który tut. Sąd takŝe podziela, iŝ wykazanie zatrudnienia młocianego na podstawie umowy zawartej na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, nie jest wystarczające do uznania tych okresów za okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach, poniewaŝ nie moŝna przyjąć, aby pracownicy młocianie wykonywali tę pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, w szczególności wobec nałożonego na nich w/w ustawą obowiązku doksztalcania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011r. II UK 69/10, z dnia 24 kwietnia 2009r. II UK 334/08, z dnia 22 sierpnia 2012r. I UK 130/12, z dnia 23 stycznia 2012r. II UK 96/11, z dnia 23 maja 2012r. I UK 9/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 czerwca 2015r. III AUa 1159/14). Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o nauce zawodu, młocianie zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani są do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu. Przepis art. 13 ust. 3 ustawy o nauce zawodu stanowi z kolei, iŝ do czasu pracy młocianych (art. 13 ust. 1 i 2) wlicza się czas doksztalcania określonego w art. 12 ust. 3 bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy czy poza godzinami pracy, jednakŝe w wymiarze nie większym niŝ 18 godzin tygodniowo. Doksztalcanie w rozumieniu art. 12 ustawy o nauce zawodu nie oznaczało nic innego jak zajęcia teoretyczne (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 maja 2012r. I UK 9/12). W trakcie wykonywania pracy na podstawie umowy o naukę zawodu (rzemiosła) uczeń nie świadczy stale pracy, lecz dopiero zdobywa kwalifikacje praktyczne i teoretyczne, które pozwolą mu w przyszłości wykonywać tę pracę samodzielnie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 7 kwietnia 2016r. III AUa 652/15).

Juŝ tylko z powyŝszego wynika, ŝe ubezpieczony jako uczeń rzemiosła – mechaniki pojazdowej nie mógł wykonywać i rzeczywiście nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik samochodowy, a tym bardziej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik w kanałach remontowych, która to praca jest wymieniona w wykazie A dziale XIV poz.16 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. Jako uczeń ubezpieczony podlegał szkoleniu przez kompetentne osoby. Jak wynika z jego zeznań takiego szkolenia udzielali mu początkowo F. S., a po jego śmierci Z. S., którzy objaŝniali ubezpieczonemu działanie różnych części pojazdu i następnie sposób ich naprawy. Nadto naleŝy zwrócić uwagę na fakt, iŝ ubezpieczony jako uczący się zawodu mechanika samochodowego, musiał zdobyć umiejętności pozwalające na dokonywanie napraw całego samochodu, takie zaś naprawy wykonywane są zarówno w kanałach remontowych jak i poza nimi. Zresztą z samych zeznań ubezpieczonego wynika, iŝ jako uczeń nie wykonywał pracy tylko w kanałach remontowych, lecz takŝe poza tymi kanałami przy awariach, które pracy w kanałach nie wymagały np. przy naprawach pomp wtryskowych, gaŝników, uszczeltek. Nadto jako uczeń ubezpieczony

wykonywał również inne czynności nie związane ściśle z pracą mechanika samochodowego, bo do jego obowiązków należało sprzątanie warsztatu, palenie w piecu, a także układanie i sortowanie części samochodowych.

Zdaniem Sądu brak jest również podstaw do zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych dalszego okresu pracy ubezpieczonego na stanowisku stażysty bez egzaminu czeladniczego, już chociażby tylko z tego względu, że jak wynika z przedłożonej dokumentacji w postaci deklaracji rozliczeniowych za miesiące od lipca do listopada 1976r., ubezpieczony w miesiącach tych posiadał niższą liczbę dni pracy niż pozostałe osoby zatrudnione w zakładzie (...), niższą liczbę dni pracy

od nominalnie obowiązującej, a więc nie można w takiej sytuacji przyjąć, iż pracował stale. W tym miejscu wypada dodać, iż z § 31 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. Nr 237, poz.1412) wynika, iż – w przypadku okresów przypadających przed dniem 1 stycznia 1981r. – za miesiąc pracy należy uznać 25 dni roboczych. Takiej zaś liczby dni pracy ubezpieczony nie udowodnił, nadto z powołanej dokumentacji nie wynika z jakich przyczyn nie posiadał pełnej obowiązującej ilości dni pracy.

Odnosząc się do przedłożonych przez ubezpieczonego do akt organu rentowego świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych i oświadczenia dotyczących zatrudnienia ubezpieczonego w okresie spornym, kwestionowanych przez organ rentowy,

to dokumenty te nie mają mocy wiążącej tak dla organu rentowego jak i dla Sądu,

w szczególności wobec opisanych wcześniej okoliczności ich otrzymania i rozbieżności

co do treści. Są one dokumentami prywatnymi w rozumieniu art. 245 k.p.c. Stanowią zatem wyłącznie oświadczenie wiedzy pracodawcy i jako takie mogą być podważane w każdy sposób przed sądem w postępowaniu w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zarówno organ rentowy jak i sąd nie są związani oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę w wystawionym pracownikowi świadectwie pracy czy w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód (tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 8 października 2013r. III AUa 163/13).

Wobec braku przesłanek do zaliczenia okresu spornego do pracy w warunkach szczególnych uznanej przez organ rentowy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r.

nie legitymuje się wymaganym 15 – letnim okresem takiej pracy. Zatem nie spełnia wszystkich koniecznych przesłanek prawa do dochodzonego świadczenia.

W konsekwencji powyższego Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako bezzasadne.

(-) SSO Grażyna Łazowska